

JURNAL

ПЕNТРȢ РЕSПÎNDIРЕА ШТIINЦЕЛОРȢ NАТȢРАЛЕ ШI ESAKTE, ÎN TOATE KЛASEЛE.

Pedigeatš

de

PROFESOR DOCTOR IULIU BARASH.

№ 3. (Anȣлȣ алȣ treiлеа) Бȣкȣрешtĭ 22 Ianȣapie, 1858.

Konpindepea. Zmintipea în panoplȣлȣ eĭ kȣ kȣestiȣniле жȣpidiче.— Omȣлȣ.— Komȣnikagiȣni шtiingifiче miчĭ

Zmintipea în panoptȣлȣ eĭ kȣ kȣestiȣniле жȣpidiче.

Sinȣчidepea. (Ȣpmapȣ)

Bestitъ este istopiea famosȣлȣĭ *Nikoлai*, ȣnȣ лitepatȣ шi fiлosofȣ че а tpъitȣ ла finitȣлȣ sekȣ-лȣлȣĭ tpekȣtȣ. Eлȣ epa din skoaлa лȣĭ Voltaire шi în toate skpiepiле saле a apъtatȣ ȣnȣ mape skentiчismȣ, negъndȣ maĭ kȣ seamъ esistinga sпek-tpiлopȣ (stafiiлopȣ) шi a tȣtȣлopȣ snipitȣpiлopȣ nekopnopaлe. Dapȣ eatъ kъ dînsȣлȣ este npinsȣ d'o Hallucinatziune kape konpinde tpeĭ din sim-gȣpiле saле, adekъ: nȣ nȣmaĭ kъ i se пape kъ вede пe mopgĭ, пe ȣmбpiле amiчiлopȣ шi пъ-pingiлopȣ sъĭ че aȣ mȣpitȣ de mȣлtȣ, шi kъ aȣde kȣmȣ вopбeskȣ kȣ dînsȣлȣ, бa înkъ, kъ simte пe kopnȣлȣ sъȣ ninъipea xaineteлopȣ лopȣ moptaле kîndȣ se anponie npea mȣлtȣ kъtpe dînsȣлȣ ka sъ'ĭ вopбeaskъ. Afapъ d'aчeste ideĭ fikse a pъ-masȣ eлȣ în ingeлenчiȣnea sa sȣnepioapъ, ka шi maĭ nainte. Aчestȣ eвenimentȣ a fъkȣtȣ atȣnчĭ ȣnȣ sgomotȣ mape în лȣmea лitepapъ шi fiлoso-fikъ. Inamiчiĭ лȣĭ din naptida oбskȣpantismȣлȣĭ aȣ înчeпȣtȣ sъ zikъ naptideĭ лȣmiнoase: eatъ kъ че-pȣлȣ însȣшĭ 'шĭ-a pъsбȣnatȣ nedensindȣ-въ пe ȣnȣлȣ din kъпeteniiле вoastpe. Dapȣ tpiȣmfȣлȣ лopȣ n'a ginȣtȣ mȣлtȣ: kъчĭ ȣnȣ чeлeбpȣ medikȣ a pekȣnoskȣtȣ kъ aчeastъ Hallucinatziune вizapъ, este efektȣлȣ Haemorrhoidelor (tpînшiлopȣ) a-skȣnшĭ; a opdonatȣ de 'ĭ-a nȣsȣ kîte-вa лipitopĭ ла « лokȣл haemorrhoidelor, шi eatъ kъ togĭ snektpi îndatъ aȣ fȣgitȣ. Nikoлai nȣ ле-a maĭ въzȣtȣ niчĭ nȣ леaȣ maĭ aȣzitȣ шi a deвenitȣ fi-лosofȣлȣ skentikȣ ka maĭ nainte. Aчeste чip-

кѕmstanųe a datѕ локѕ bestitѕлѕї *Goethe* în опѕлѕї челебрѕ Faust a пѕне în гѕра Satanеї кѕbintеле ѕрmъtoape: «Dapѕ ла boї (oamenї) kîndѕ kîte-ва лinitopї sъ плimбъ пе katѕлѕ de жosѕ ал kopпѕлѕї bostpѕ, katѕлѕ de sѕsѕ (капѕлѕ) e bindekatѕ de biziѕniле snipitѕpiлopѕ шi кеapѕ de sniptѕ însѕшi.»

Sinѕчidepea este шi o пatimъ epeditapъ, kape se moштeneштe în familie. Челебрѕлѕ D. *Gall* ziче: къ a кѕnoskѕtѕ o familie în kape toųї indibidi de tpeї ųeпepaųiѕnї, s'aѕ omopîtѕ. Asemenea шi o алtъ familie komпѕsъ de шeapte fpaųї шi sѕpopї, kape toųї aѕ tpъitѕ în difepite poziųiѕnї soчiaлe шi кеapѕ depapte ѕпѕлѕ de алtѕлѕ; кѕ toate aчestea, toųї saѕ sfîpшitѕ npin sinѕчidepe. Eapѕ ѕпѕ алtѕ negѕųъtopѕ пpobepindѕ d'o familie în kape aчeastъ patimъ пепоpoчitъ epa de moштeпipe, abea шease feчiopї, kape toųї пînъ ла bîpsta de 40 - 50 de anї, s'aѕ omopîtѕ; toate siлinųeлe, kape s'aѕ întpeбѕinųatѕ ла чеї dѕпe ѕpmъ doї feчiopї, snpe a'ї skъпa de aчeastъ soaptъ fataлъ, epa în zadapѕ. Eї пaѕ skъпatѕ de destinaųiѕnea лopѕ пpeskpisъ.

Dapѕ пѕ e de tъгъdѕitѕ къ шi *imaųinaųiѕnea* лѕкpeazъ mѕлtѕ în asemenea чipkomstanųe. Aчeasta o пpoabъ fanta ѕpmъtoape papoptatъ de кътpe D. Lisle. O damъ, алѕ къpѕia бъpбatѕ s'a omopîtѕ, abea o fatъ foapte iѕbitъ; a mъpitato шi a tpъitѕ foapte fepiчitъ, dapѕ îndatъ iї bine înгînd къ tpeбѕe sъ se omoape fiindѕ-къ шi tatълѕ eї s'a omopîtѕ; пpin ѕpmape пѕ poate sъ skaпe de soapta eї fataлъ. Mѕma eї, dѕпe че a întpeбѕinųatѕ toatъ eлoкѕinųa eї a skimбa aчeastъ idee fѕnestъ, шi възîndѕ къ toate bopбeлe eї sîntѕ în deшeptѕ, шi къ este amepinųatъ a pepde fiїka eї atîta iѕбitъ, a xotъpîtѕ a жeptfi кеapѕ опоapea eї пentpѕ bieaųa копiлеї saлe, шi 'ї a deskoпepitѕ ѕпѕ sekpetѕ пекѕnoskѕtѕ de niminї adeкъ: къ dînsa пѕ e fъкѕtъ de tatълѕ eї леųitimѕ, kape s'a omopîtѕ шi d'ѕпѕ amantѕ, kape tpъeштe шi акѕmѕ. Eatъ къ dѕпe aчeastъ deskoпepipe, tînъpa n'a maї abѕt idee de sinѕчidepe, a tpъitѕ; însъ a pъskѕmпъpatѕ deлiбepapea de aчeastъ idee пепоpoчitъ, пpintp'o deskoпepipe, kape пegpeшitѕ a kontpiбѕitѕ пѕųin ла fepiчipea bieųeї saлe în biitopѕ.

Dapѕ шi instinktѕлѕ imitaųiѕneї жoaкъ ѕпѕ poлѕ mape în sinѕчidepe. Este o леųe psixoлoųiкъ foapte кѕpioasъ, kape ziче къ, kîndѕ пе гîndimѕ mѕлtѕ ла ѕпѕ лѕкpѕ, aчeastъ idee debine aшa de dominantъ în kitѕ, poate sъ debie o idee fiкsъ de kape пѕmaї пѕtemѕ sъ пе skъпъmѕ. De aчeea, лoкѕpiле ѕnde s'a întîmплatѕ o sinѕчidepe, sîntѕ пepiкѕлoase пentpѕ алųї oamenї; къчї bedepea oбiektелopѕ кape a sepbitѕ ла aчestѕ aktѕ, bpîndѕ пebpîndѕ, iї bopѕ adѕче aminte aktѕлѕ de sinѕчidepe шi iapѕ bpîndѕ пebpîndѕ poate se esчite în eї boinųa d'a faче asemenea. Ѕпѕ omѕ kape se гîndeштe mѕлtѕ ла ѕпѕ лѕкpѕ sъ пѕ'лѕ faкъ; din mѕлtъ гîndipe sъ fopmeazъ ла eлѕ o idee fiкsъ, kape пе ѕpmъ îлѕ siлeштe tokmaї de a'л faче. S'a възѕtѕ къ ѕпiї oamenї stîndѕ ла mapųinea ѕпѕї mape пpiпчiпiчiѕ, saѕ пе bîpfѕлѕ ѕпѕї tѕpпѕ шi înкiпѕindѕ'шї кѕmѕ apѕ fi tepiбiлѕ d'a se apѕпка жosѕ, aчeastъ idee a debenitѕ ла eї în momentѕлѕ aч sta aшa de dominitoape în kitѕ, bpîndѕ пebpîndѕ, s'aѕ apѕпкatѕ жosѕ. Ѕпiї kape aѕ skъпatѕ de moapte ла aчeastъ къdepe, aѕ papoptatѕ eї însѕшi aчeea че 'i-a îndemnatѕ ка sъ se apѕпче.

Sîntѕ пiште fapte foapte кѕpioase, kape aѕ пpoбatѕ aчestea, пoї bomѕ пomeni aiчї ѕпeлe dintp'înseлe.

Este o idee попѕлapъ къ întp'o kasъ, ѕnde s'a spînzѕpatѕ ѕпѕ omѕ, e пepiкѕлosѕ a dopmi. Simųѕлѕ paųionaбiлѕ a aчesteї ideї попѕлape este, къ întp'o kasъ ѕnde s'a komisѕ o sinѕчidepe, пpin bedepea oбiektелopѕ, instinktѕлѕ imitaųiѕneї debine пpea foapte, шi amepinųъ пînъ ла ѕпѕ гpadѕ bieaųa omѕлѕї.

Napoleon I, aчestѕ *omѕ* кѕ ѕпѕ snipitѕ лѕminatѕ шi fъpъ пpeжѕdiкъųї, kîndѕ epa кѕ apmadiea sa în opientѕ, s'a întîmплatѕ къ ѕпѕ soлdatѕ s'a spînzѕpatѕ ла o poaptъ. Toųї soлdaųiї че aѕ tpeкѕtѕ a doa zi naintea aчesteї popųї, aѕ pъmasѕ aколо шi s'a ѕitatѕ ла dînsa. A tpeea zi dimineaųa aѕ гъsitѕ iapѕ ѕпѕ soлdatѕ spînzѕpatѕ шi aшa în kîte-ba ziле ѕпѕ dѕпe алtѕлѕ s'a гъsitѕ ѕпѕ soлdatѕ spînzѕpatѕ пе aчeastъ poaptъ. Napoleon konsѕлtîndѕ-se кѕ mediкѕлѕ sъѕ, a opdonatѕ d'a fъкѕtѕ ѕпѕ zidѕ în лoкѕлѕ popųiї în kitѕ a акопepit'o кѕ totѕлѕ; de atѕпчї niminї пѕ s'a maї omopîtѕ în лareпѕ.

În opaшѕлѕ *Pisa* sîntѕ пiште tѕpпѕpї oблiче, kape sîntѕ bizitate d'opї-че stpein, dap пе bîpfѕл ѕпa din aчeste tѕpпe, se aflъ ѕп баlкоп de kape

aȣ̆ oamenii ideea къ e перікȣлоsȣ̆ ка sъ se sȣe чine-ва пе dînsȣлȣ̆; къчĭ омȣлȣ̆ каре se sȣe аколо, врîndȣ̆ неврîndȣ̆ требȣе sъ se арȣнче жоsȣ̆. Оріџіна ачесtеĭ ideĭ este къ ȣніĭ оаменĭ, маĭ кȣ seamъ воіаџіорĭ енглезĭ, s'аȣ̆ арȣнкаtȣ̆ d'аколо în жоsȣ̆ шi s'аȣ̆ оморîtȣ̆. Dатȣнчĭ înкоаче, кîndȣ̆ чine-ва zіче гȣарdіанȣлȣĭ tȣрнȣлȣĭ къ ва sъ se плімбе пе балконȣ̆, ачела sъ ȣîtъ ла dînsȣлȣ̆ кȣ mірare ка ла ȣнȣ̆ кandidatȣ̆ de sinȣчidepe.

Кînd ла вале вом ворбі despre омȣчidepe неволȣнtapiъ, o sъ bedemȣ̆ къ, кîte odatъ ȣнȣ̆ омȣ̆ debine asasinȣлȣ̆ шi омоаръ пе алџiĭ, нȣмаĭ прin instinкtȣлȣ̆ de imitaџiȣne.

Noĭ амȣ̆ zisȣ̆ sȣsȣ̆ ла înчепȣtȣлȣ̆ ачеstȣĭ артікол; къ sinȣчidepea, че este ȣн акt în контра naтȣреĭ, требȣе sъ fie прівітъ маĭ totȣ̆-d'аȣна пînъ ла ȣнȣ̆ градȣ̆, ка ȣнȣ̆ акtȣ̆ de zmintipe; къчĭ орĭ кȣмȣ̆, este ȣнȣ̆ акtȣ̆ de desesперape шi stapea псіхікъ (sȣfлetȣлȣĭ) а ȣнȣĭ омȣ̆ desпepatȣ̆ нȣ este o stape нормалъ шi раџіонабілъ, de ачеea жȣdекъторȣлȣ̆ кîndȣ̆ аре sъ жȣdече fanteле ȣнȣĭ омȣ̆ комise пȣџinȣ̆ timпȣ̆ naintea sinȣчidepeĭ, o sъ iea în кonsідераџiȣne, stapea minџiĭ а ачеstȣĭ омȣ̆ în momentȣлȣ̆ ачеsta шi нȣ'лȣ̆ ва кondamna ка ȣнȣ̆ кріmінелȣ̆ opdinapȣ̆.

În рапорtȣлȣ̆ zmintipeĭ, ка каȣza sinȣчidepeĭ, D. Lisle pакоntъ fanta ȣрmъtoape, каре проабъ къ asemenea zmintipĭ sîntȣ̆ продȣsе кîte odatъ ла оаменĭ каре аȣ̆ о disпoziџiȣne ла dînsa, прin каȣze neînsemnъtoape, багателе шi кіар de pîsȣ̆. Аша рапортъ елȣ̆ къ ȣнȣ̆ преоtȣ̆ пpedisпȣsȣ̆ ла melanколie, însъ afлîndȣ-se біне шi sъnъtosȣ̆, deskizîndȣ̆ întp'о zi o skpisoape нечеtіtъ кȣ ȣнȣ̆ бȣлinȣ̆, а ȣîtatȣ̆ шi а înгріџitȣ̆ бȣлinȣ. Ȣнȣ̆ mȣкалitȣ̆, каре ера de faџъ, îĭ zіче în глȣmъ «пъpinte, 'џĭ-аĭ astȣпatȣ̆ маџiле кȣ бȣлinȣ, каре аĭ înгріџitȣ̆». Преоtȣлȣ̆ аȣzindȣ̆ ачеasta, s'а adȣsȣ̆ шi s'а sпinzȣpatȣ̆ imaџinîndȣ'шĭ къ întp'adeвъpȣ̆ îĭ s'а astȣпatȣ̆ маџеле кȣ бȣлinȣ шi нȣmaĭ ва пȣtea mînка; е dapȣ̆ în zadapȣ̆ а маĭ tpъі.

D. Lisle terminъ опȣлȣ̆ sъȣ̆ кȣ челе ȣрmъtoape кonsідераџiȣnĭ, ка pезȣлtatȣлȣ̆ черчеtъріле sале. Sinȣчidepiле se îmȣлџesк tot mepeȣ̆ în Fpanчіеа, în Англіеа шi Џерmaniea шi toate џъріле, каре naintezȣ̆ în чівілізаџiȣne.

Edȣкаџiȣnea tinepimeĭ d'акȣmȣ̆, аре о mape infлȣinџъ în ачеastъ îmпpeџiȣpape; къчĭ пînъ кînd edȣкаџiȣnea нȣ ва îmбръџіша desволtapea simџiminteлорȣ̆ нобіле, џенероаsе шi de pesignaџiȣne ла копiлȣ̆, în локȣ̆ d'а desволtа ка акȣmȣ̆ преа timпȣрiȣ̆ simџimentȣлȣ̆ d'ambiџiȣne шi d'орголіȣ̆; пînъ атȣнчĭ zічем, sinȣчidepiле se вор îmȣлџi din zi în zi маĭ mȣлtȣ̆. În timпȣлȣ̆ modepnȣ̆, крешtepea копiiлорȣ̆ консisтъ маĭ mȣлtȣ̆ întp'о înвъџъtȣpъ de кît întp'о edȣкаџiȣne. Пъpinџiĭ чер ла institȣtopĭ ка копii лорȣ̆ sъ *штіе* mȣлtȣ̆ шi пȣџinȣ̆ îĭ пасъ, че *simte*. În timпȣлȣ̆ modepnȣ̆ d'орголіȣ̆ шi d'ambiџiȣne, пъpinџiĭ ворȣ̆ sъ fакъ парадъ кȣ копiĭ лорȣ̆, fie-каре imaџinîndȣ'шĭ къ копiлȣлȣ̆ лȣĭ este ȣнȣ̆ џeniȣ̆, ȣнȣ̆ чева estpaopdinapȣ̆, o stea лȣчitoape, каре se sȣie пе оріzontȣлȣ̆ лȣmeĭ шi каре ва întȣneка totȣ̆. Ла ачеastъ monomanie а ȣnopa пъpinџi, institȣtopiĭ sîntȣ̆ siлiџi а нȣ опȣне нічĭ чеа маĭ мікъ îndoiaлъ, dакъ нȣ ворȣ̆ sъ пеарзъ konfienџа пъpinџiлорȣ̆ шi пoziџiȣnea лорȣ̆ soчiaлъ проnpie. Ȣнȣ̆ efeкtȣ̆ imediatȣ̆ алȣ̆ ачеstopȣ̆ чiркоmstanџe tpiste, este къ inteлiџenџа копiiлорȣ̆ este кȣлtіватъ пе kostȣлȣ̆ simџimenteлорȣ̆ лорȣ̆ шi къ, орĭ-че лекџiȣne пе каре о înваџъ tînъpȣлȣ̆, îĭ креште шi ambiџiȣnea шi претenџiȣniле. Fie-каре aшteantъ din лȣme, dpeптȣ̆ ръsплъtipe, destinкџiȣnea, оноареа шi плъчереа, къчĭ noĭ tpъimȣ̆ în timпȣлȣ̆ кȣлtȣлȣĭ плъчереĭ. Апоĭ кîndȣ̆ ȣніĭ din tinepĭ аȣ̆ terminatȣ̆ edȣкаџiȣnea лорȣ̆, въдȣ̆ кȣ întpistape іллȣзiȣnea лорȣ̆; въдȣ̆ къ лȣmea нȣ преа sъ гръбеште а рекȣноаште шi а ръsплъti mepiteле лорȣ̆ peaле saȣ̆ imaџinape; еĭ въдȣ̆ акȣmȣ̆ къ ambiџiȣnea лорȣ̆ нȣ е нічĭ de кȣmȣ̆ konfopmъ кȣ modestia poziџiȣneĭ лорȣ̆ soчiaле; къ soчietatea 'шĭ а пȣsȣ̆ niште mapџinĭ пе каре, кеарȣ̆ taлentȣлȣ̆ челȣ̆ маĭ mape нȣ поаte sъ ле tpeакъ; еĭ въдȣ̆ къ ȣніĭ tinepĭ пъsкȣџi «маĭ sȣsȣ̆» de шi аȣ̆ шеzȣtȣ̆ în skoaла «маĭ жоsȣ̆», mepгȣ̆ nainte шi еĭ staȣ̆; atȣнчĭ о amъpъчiȣne шi nemȣлџъmipe џенеpaлъ пътpȣnde toatъ fiinџа лорȣ̆. Еĭ ȣрesкȣ̆ лȣmea, fiinџа лорȣ̆ проnpie шi кеарȣ̆ штiinџа, каре аȣ̆ кȣлtіbato пînъ акȣmȣ̆, шi în локȣ̆ d'а fi рекȣноsкъtopĭ пъpinџiлорȣ̆ лорȣ̆ pentpȣ edȣкаџiȣnea че ле-а datȣ̆, 'ĭ блеstemȣ̆, къчĭ simtȣ̆ акȣmȣ̆ маĭ mȣлtȣ̆ пeнopочipea лорȣ̆ шi ambiџiȣnea nemȣлџȣmitъ каре, ка ȣнȣ̆ верme, poade în toate zileле

inimeле лорȣ. În aчeastъ позiцiȣne a sȣfлetȣлȣi, omȣлȣ opi къ кaȣтъ a dъpîma edifiчiȣлȣ soчiaлȣ, кare îлȣ кondamnъ a ръmînea stpîmtopatȣ în nişte mapцinĭ пpea stpînse пentpȣ ambiцiȣnea sa şi eatъ къ debine ȣnȣ naptizanȣ a oamenилорȣ de naptide sȣбbepsibe, кape apȣ bpea a пpodȣчe пe tie-кape zi în лȣme ȣnȣ кataклismȣ nȣoȣ. Saȣ daкъ îi лinseşte кȣpaцiȣл лa aseмenea întpeпpindepe îndpъznitoape, debine meлanкoлiкȣ, 'ĭ e sкîpбъ de bieaцъ şi комite o sinȣчidepe.

Кȣ dpeptȣ кȣbîntȣ ziче ȣnȣ mape пedaгогȣ modepnȣ. «Daкъ antiкȣлȣ, sistemȣлȣ *Stoiкȣ*, к pe a înбъцatȣ лȣmeĭ modestica, aбnegaцiȣnea şi pezirnaцiȣnea, ap пȣtea sъ se întpodȣкъ aкȣm din noȣ în meloda edȣкaцiȣneĭ пȣбliчe din zileлe noastpe, apȣ fi пpodȣsȣ o bine-faчepe imensъ пentpȣ noĭ şi maĭ кȣ seamъ цenepaцiȣniлорȣ fiitoape. Atȣnчĭ чiвiлizaцiȣnea n'apȣ maĭ fi кaȣza îmбълцipeĭ sinȣчidepeĭ, пpeкȣmȣ amȣ бъzȣtȣ maĭ sȣsȣ. Atȣnчĭ ştiinцa şi edȣкaцiȣnea apȣ fi o adeбъpatъ кonsoлaцiȣne пentpȣ omȣ în zileлe de пльчepe şi dȣpepe; къчĭ omȣлȣ кape a înбъцatȣ în sкoaлъ a pesirna şi a se бipȣi пe sine, este totȣd'aȣna ȣnȣ omȣ liбepȣ, fepiчitȣ şi бa aжȣnџe лa sкoпȣлȣ sъȣ.

Omȣлȣ.

II. Paseлe oameneşti. (*Ȣpmape*)

Лoкȣitopiĭ кlimeлорȣ foapte кълdȣpoase aȣ кopпȣлȣ лорȣ sȣбцipe şi sлaбȣ, пe кîndȣ пoпȣлiĭ кape лoкȣesкȣ în кlimeлe peчĭ, aȣ ȣn кopп sкȣpt şi гpasȣ. Natȣpa лe-a datȣ mȣлtъ гpъsime кa sъ'ĭ пъstpeze (кa o блanъ natȣpaлъ) în contpa fpiгȣлȣi. Indienii, Кinezii лoкȣitopiĭ din Пepȣ (sȣdȣлȣ Amepiчeĭ), Hottentoцi, лoкȣitopiĭ din Kamчatкa şi Eskimoi aȣ mîineлe şi пiчioapeлe miчĭ în пpoпopцiȣnea кȣ кopпȣлȣ лорȣ. Кinezii maĭ кȣ seamъ, aȣ obiчeiȣ къ stpînгȣ пiчioapeлe dameлорȣ лорȣ къ debinȣ atîtea de miчĭ în кîtȣ nȣmaĭ sîntȣ în stape sъ ȣmблe пe dînseлe fъpъ бastonȣ. În mȣnцĭ ȣnde e ȣnȣ aepȣ seкȣ şi sъnъtos, oamenii aȣ бpaцeлe şi кoapseлe sȣбцipĭ dap mȣsкȣлoase к'o кapne tape, пe кînd aчeĭ кape лoкȣesкȣ în бълцĭ aȣ mîineлe şi пiчioapeлe лop napкъ ȣnflate de dpoпiкъ şi кapnea лорȣ e toaлe atîpnîndȣ în жosȣ. Пoпȣлiĭ opientaлĭ кape aȣ obiчeiȣ de-a şedea кȣ пiчioapeлe лop înкpȣцişate sȣб dînşiĭ, dobîndesкȣ пpintp'aчeasta o imпepfeкцiȣne къ цenȣкiлe лорȣ sîntȣ пpea depъptate ȣnȣл de aлtȣл, тъкapȣ к'ndȣ пiчioapeлe staȣ ȣnȣлȣ лîngъ aлtȣ. Aчeasta o bedemȣ şi лa ȣnii пoпȣлĭ кape ȣmблъ mȣлtȣ кълъpĭ şi лa ȣneлe meşteşȣгe кape siлesкȣ пe omȣ sъ цie пiчioapeлe ast-feлȣ; s. e. кpoitopii. Пoпȣлiĭ кape ȣmблȣ кȣ пiчioapeлe гoaлe, dobîndesкȣ feлȣpimĭ de defopmităцĭ лa пiчioape кape debin пpea лapцĭ.

În цenepe, пoпȣлiĭ кape лoкȣesкȣ în кlimeлe foapte кaлde saȣ foapte fpiгȣpoase, sîntȣ d'o taлie miкъ, пe кîndȣ aчeĭ кape лoкȣesкȣ кlimeлe temпepate, sîntȣ d'o taлie mape. Лoкȣitopiĭ din Пataгonia (sȣd-bestȣлȣ Amepiчeĭ) sîntȣ bestiцĭ пentpȣ mъpimea лорȣ.

Desppe кȣestiȣnea daкъ în antiкȣitate, oamenii epaȣ maĭ mapĭ de кîtȣ aкȣmȣ, şi daкъ întp'adebъpȣ Eȣpoпenii debinȣ din цenepaцiȣne în цenepaцiȣne maĭ miчĭ, bomȣ bopбi aлtъ datъ.

Dapȣ кapaкtepiлe paseлорȣ sîntȣ чeлe ȣpmъtoape:

I. *Pasa кaȣкaziкъ* (fiг. 1) лa кape aпapцine пoпȣлiĭ Eȣpoпeĭ şi a ȣneĭ пъpцĭ din Asia, Taptarii, Indostanii (în Indostan), Persienii, Arabii, (Mauri) şi лoкȣitopiĭ din Abysinia (în Afpiкa) adeкъ toцĭ пoпȣлiĭ, кape лoкȣesкȣ în лoкȣpiлe чe epaȣ кȣnosкȣte antiчeлорȣ Eлenĭ şi Pomanĭ. Dapȣ nȣmipea eĭ пpobine din кaȣza къ, dȣпe toate tpadiцiȣniлe, opiцina aчesteĭ pase este къ, цapa este în Asiea miкъ пȣsъ лa пoaлeлe mȣnцiлорȣ Кaȣкaziĭ, maĭ кȣ seamъ şi пpobinчiea nȣmitъ Цeopгiea şi Чiркasia ȣnde şi aкȣmȣ se aflъ чeлȣ maĭ fpȣmъ ȣ soiȣ de oamenĭ.— Pasa кaȣкaziкъ ape o пeлe aлбъ, oбpazȣлȣ obaлȣ, nasȣлȣ eşitȣ afapъ întp'o лinie neîntepȣптъ de лa ръdъчinъ пînъ лa bîpfȣ; пъpȣлȣ лȣnгȣ şi mъdiosȣ, de кoлoape oaкeşъ (kastaniȣ) saȣ neaгpъ saȣ бълanъ (блondъ).

II. *Раса аратъ саѹ Американъ*, (fir. 2) нѹмітъ аша fiindѹ-къ попѹлацііѹніле indiene, каре Еѹропеенії ла deskoперіреа Амерічеї аѹ гъsitѹ аколо, maї кѹ seamъ локѹіторії пріїmitіві din Мексікѹ ші Perü каре din че în че sъ stinr maї мѹлтѹ, апарцінѹ ла ачеаstъ расъ. Карактеріле еї sîntѹ: ѹнѹ образѹ лѹнгѹ, tpiѹнгіѹларѹ, пърѹлѹ лѹнгѹ ші гросѹ, о баръ тікъ, раръ (nedeasъ) ші колоареа пелеї fiindѹ роше ка арама.

III. *Раса неагръ саѹ aethiopica*. (fir. 3) se нѹмеште аша fiindѹ-къ оріціна еї este Aetiopieа саѹ пареа чентралъ а Афрічеї. Întokmaї ка Еѹропа este în носеsiѹнеа расеї каѹказіче, аша maї toatъ Африка este în носеsiѹнеа расеї аетіопіче. Ачеаstъ расе se гъsеештa ші ла църмѹріле Афрічеї, în sѹdѹлѹ мѹнцілорѹ Atlas, прекѹмѹ ші попѹлі Kafrerї: Hottentoцiї, локѹіторії din insѹла Madagascar ші Молѹчї sîntѹ d'ачеаstъ расъ. Карактеріле ачестеї расе sîntѹ: пелеа неагръ, пърѹлѹ лінosѹ, бѹзеле преа еште афаръ, бѹзеле sîntѹ гроасе ші наsѹлѹ întpe amîndoї окії преа tѹртітѹ. Е ремаркабілѹ къ în Африка se афлъ ѹнії попѹлі (albifons) de раса аетіопікъ; каре în локѹ sъ fie негрі, sîntѹ преа албї, аѹ ші пърѹл албѹ ка бътрînії ші окії рошії.

5

Rasa Malaicâ.

4

Rasa Mongolicâ.

IV. *Раса галбенъ саѹ монголікъ*; (fir. 4) нѹмітъ аша fiind-къ репрезентанцiї ачестеї расе sînt попѹлiї, каре локѹеskѹ în Монголіеа mape, în чентрѹлѹ Asieї. Даръ ші Kinezїї, Mantchus, Iaponezїї ші Kalmѹчiї sîntѹ d'ачеаstъ расъ. Карактеріле лорѹ sîntѹ: колоареа пелеї е галбенъ, фрѹнтеа е тікъ ші tѹртітъ, наsѹлѹ е тікѹ, пометеле образѹлѹї ешіndѹ афаръ, бѹзеле sîntѹ гроаse, окії stpimцї ші облікѹї, пърѹлѹ tape, рарѹ ші негрѹ.

V. *Раса Малаікъ* (fir. 5). Формаціѹнеа образѹлѹї лорѹ seamънъ чева кѹ ачееа а каѹкаzianілорѹ ші чева кѹ ачееа а Монголілорѹ; adікъ фрѹнтеа лорѹ еаsъ афаръ, dapѹ наsѹлѹ лорѹ е ларгѹ. Колоареа пелеї бакешъ, însъ орї бътіndѹ în албъ (ка ла каѹказі) орї în галбенѹ (ка ла Монголї) kîte одатъ кеарѹ неагръ лѹчітоаре (ка ла Аетіопї). Ла ачеаstъ расъ апарціне локѹіторії din Iava, Sѹmatra, Ноѹъ-Гѹінеа, Малаіа, ші тоцї локѹіторії Очеаніеї, adeкъ а мѹлцімеї de insѹле, каре esistъ în Очеанѹлѹ челѹ mape, (Очеанѹлѹ sѹdѹлѹї саѹ Пачіфікѹ.)

Ȣniĭ din Natȣpaлistĭ npiвesk pasa dȣne ȣpmъ нȣmaĭ ка о pamȣpъ a pȣселорȣ̆ Монголiче, Aetioniче шi Кaȣкaziче; de aчееa sокоteskȣ̆ нȣmaĭ natpȣ pase пe пъmîntȣ̆, пpeкȣmȣ̆ amȣ̆ zisȣ̆ maĭ sȣsȣ̆.

Алџĭ Natȣpaлistĭ, din кontpa вopвeskȣ̆ de шease pase. Fiindȣ̆-къ npiвeskȣ̆ локȣitopiĭ din Лanonia, пpeкȣmȣ̆ шi Esquimoi кape локȣeskȣ̆ în Гpoeнлanda (în nopdȣлȣ̆ amîndȣpopȣ̆ kontinenteлop) ка о deoseвitъ pasъ, кape о нȣmeskȣ̆ *Rasa hyberboreanâ* (полapе nopdiкъ).—

În panoptȣлȣ̆ нȣmъpȣлȣĭ totaлȣ̆ aлȣ̆ tȣtȣлopa paseлopȣ̆, adeкъ a totȣ̆ џeнȣлȣĭ ȣmanȣ̆ desnъpџitȣ̆ neste totȣ̆ пъmîntȣлȣ̆, se щtie aкȣmȣ̆ къ Asiea кȣ insȣлeлe saлe nosede 626 miлioane: Eȣpona 269 ½ miлioane, Amepiкa 67 miлioane. Aȣstpaлiea кȣ insȣлeлe saлe 1 ¼ miлioane. Polineziea 1 ½ miлioane, adeкъ кȣ totȣлȣ̆ se aflъ anpoane ȣna mie шi 56 de miлioane de oamenĭ neste totȣ̆ пъmîntȣлȣ̆.

О кȣestiȣne mape шi foapte imnoptantъ nentpȣ istopiea џeнȣлȣĭ ȣmanȣ̆, se npezintъ лa oвsepвaџiea aчestopȣ̆ difepite pase de oamenĭ adeкъ: daкъ лa înчenȣtȣлȣ̆ timnȣpiлopȣ̆, oamenii epaȣ̆ îmnъpџiџĭ în difepite pase, кa aкȣmȣ̆, saȣ̆ къ лa înчenȣtȣ̆ epaȣ̆ нȣmaĭ о pasъ d'oamenĭ din sînȣлȣ̆ къpia a eшitȣ̆ пe ȣpmъ чeлe-aлte difepite pase; anoĭ în kasȣлȣ̆ aчesta, нȣtemȣ̆ sъ întpeвъмȣ̆ кape epa pasa npimitiвъ de кape a eшitȣ̆ чeлe-лaлte? Oape epa pasa noastpъ aлвъ, saȣ̆ о aлtъ pasъ?

Мȣлџĭ Natȣpaлistĭ шi fiлosofĭ s'aȣ̆ окȣnatȣ̆ кȣ aчeastъ кȣestiȣne intepesantъ, кape niчĭ aкȣm нȣ e înкъ întoкmaĭ лъmȣpitъ, къчĭ sîntȣ̆ apгȣmente nentpȣ шi кontpa fie-къpȣia oniniȣne. Тpeвȣe sъ лe pomenimȣ̆ шi aiчĭ.

Aчeĭ din natȣpaлistĭ, кape npetindȣ̆ къ difepiteлe pase d'aкȣmȣ̆ aȣ̆ esistatȣ̆ шi лa înчenȣtȣлȣ̆ istopieĭ oameniлop zik: нȣ нȣtem sъ ne esnлiкъmȣ̆ aлtȣ̆-feлȣ̆ difepinџeлe mapĭ шi konstante чe лe гъsimȣ̆ лa difepite pase; къчĭ toate infлȣinџeлe кліmeлopȣ̆ нȣ sîntȣ̆ îndestȣлъtoape a ne esnлiкa skimвapea paseлopȣ̆ ȣna întp'aлta. Întp'adeвъpȣ̆, noĭ вedem къ oamenĭ кȣ пeлea aлвъ kîndȣ̆ ръmînȣ̆ mȣлtȣ̆ timnȣ̆ în кліmeлe кълdȣpoase, deвinȣ̆ oaкeшĭ, dapȣ̆ niчĭ odatъ nerpiĭ кa apani. Aшa s. e. о колonie de Oлandezĭ s'a aшezatȣ̆ nainte 250 de anĭ în капȣ̆ de Бȣna snepanџъ în mizлокȣлȣ̆ nonȣліlopȣ̆ nerpi, însъ fiindȣ̆-къ Oлandeziĭ нȣ s'aȣ̆ amesteкatȣ̆ кȣ aчeшtĭ nonȣлĭ nerpi, de шi aȣ̆ ръmasȣ̆ аколо 250 de anĭ, totȣ̆ н'aȣ̆ nepdȣtȣ̆ кapaкtepiлe paseĭ лopȣ̆ шi aȣ̆ ръmasȣ̆ Oлandezĭ кa în Eȣpona, însъ чeвa maĭ oaкeшĭ. Din кontpa вedemȣ̆ къ în ȣneлe кліme temnepate s'aȣ̆ aшezatȣ̆ nerpi (apani) nainte mȣлtȣ̆ timnȣ̆; кȣ toate aчestea, toate џenepaџiȣniлe лopȣ̆ aȣ̆ ръmasȣ̆ apani шi нȣ s'a skimвatȣ̆ în aлвĭ кa чeĭ-лaлџĭ локȣitopĭ din Eȣpona. Воiaџiopȣлȣ̆ Adansonȣ̆ a въzȣtȣ̆ mȣzȣлmaniĭ aлвĭ aшezaџĭ de mȣлtȣ̆ timnȣ̆ în intepiopȣлȣ̆ Afpiчeĭ întp'o кліmъ fepвinte în mizлокȣлȣ̆ nonȣлaџiȣniлopȣ̆ nerpe. Пe d'aлtъ napte гъsimȣ̆ nonȣлaџiȣnĭ nerpe кape локȣeskȣ̆ în кліmeлe temnepate шi кeapȣ̆ peчĭ; aшa s. e. џeapa нȣmitъ Van-Diemen (Tasmania) нȣ e maĭ кaлdъ de kîtȣ̆ Ipлanda; кȣ toate aчestea, oameniĭ кape локȣeskȣ̆ аколо anapџinȣ̆ лa pasa neaгpъ. Asemenea s'a въzȣtȣ̆ къ nerpiĭ tpansnoptaџĭ din Afpiкa лa Amepiкa. н'a skimвatȣ̆ аколо niчĭ dȣne mȣлte џenepaџiȣnĭ колоapea saȣ̆ кapaкtepiлe paseĭ лopȣ̆. Asemenea, întpeвȣ̆, de чe ȣнгȣpȣлȣ̆ este maĭ oaкeшȣ̆ de kîtȣ̆ Eлвeџianȣлȣ̆, de шi amîndoĭ локȣeskȣ̆ întp'o aчeeaшĭ лъџime џeorpafiкъ? De чe în Amepiкa, ȣnde esistъ кліmeлe aшa de fepвinte кa шi în Afpiкa, de чe аколо нȣ s'aȣ̆ fъкȣtȣ̆ oameniĭ nerpi кa în Afpiкa шi нȣmaĭ de колоapea apamie? De чe Лanoniĭ sîntȣ̆ maĭ oaкeшĭ de kîtȣ̆ sвeџi, de шi Лanonia este mȣлtȣ̆ maĭ fpirȣpoasъ de kîtȣ̆ Sвeџiea? De чe ȣpitȣлȣ̆ кaлmȣкȣ̆ локȣeste maĭ лîнгъ fpȣmoșȣлȣ̆ reopгienȣ̆ шi ȣnȣлȣ̆ ръmîne ȣpîtȣ̆ шi aлtȣлȣ̆ fpȣmosȣ̆?

Aшa dapȣ̆ daкъ infлȣenџeлe кліmeлopȣ̆ нȣ sîntȣ̆ în stape a ne esnлiкa кeapȣ̆ skimвapea колоapeĭ лa difepite pase, кȣmȣ̆ о sъ ne esnлiкъmȣ̆ skimвъpiлe maĭ padiкaлe, кape лe гъsimȣ̆ лa fъntȣpa feџeĭ, лa fopmaџiȣnea капȣлȣĭ шi лa чeлe-лaлte чipкȣmstanџe deskpise maĭ sȣsȣ̆, кape konstitȣe difepinџeлe esenџiaлe întpe difepite pase? Aшa dapȣ̆, zikȣ̆ eĭ, sîntemȣ̆ siлiџĭ a ne înкinȣi къ de лa înчenȣtȣлȣ̆ a eшitȣ̆ пъ пъmîntȣ̆ difepite pase, dapȣ̆ нȣ ȣna din aлta.

Ȣnȣ̆ aлtȣ̆ apгȣmentȣ̆ adaȣгъ eĭ, ne dъ кeapȣ̆ џeorpafiea пъmîntȣлȣĭ. Къчĭ asta apatъ, къ întpe kontinentȣлȣ̆ вeкiȣ̆ (Eȣpona, Asia шi Afpiкa) шi чeл нȣoȣ̆ saȣ̆ Amepiкa esistъ Oчeanȣл Atлantiк,

каре абіа акȣmŭ оаменiĭ, дȣпе че аŭ dobînditŭ кȣноштінца imensъ în навiгацiȣнi, sîntŭ în stare а'лŭ treче кȣ корабiа. Апоĭ штімŭ къ nainte 300 de anĭ Колȣмбȣ fiindŭ în întîia оаръ ла Америка, а гъsitŭ ачестŭ континентŭ попȣлатŭ de оаменĭ. Дакъ теорiea ȣнеĭ орiцine ȣniче пентрȣ тоцĭ оаменiĭ арŭ fi adeвъратъ, прин ȣрмаре шi ачештĭ локȣiторĭ din Америка н'аŭ fostŭ нъsкȣцĭ ꙟколо чi în континентȣлŭ векiŭ, адекъ în Asiea; акȣмŭ se презintъ diфiкȣлтатеа чеа маре а не еsплiка кȣмŭ аŭ трекȣтŭ ачештĭ оаменĭ sълбатiчĭ nainte miĭ de anĭ, пeste Очеанȣл Атлантiк шi аŭ венitŭ, ка sъ se ашеze în Америка? Кеар акȣмŭ е foarte греŭ пентрȣ ȣнŭ попȣлŭ întrегŭ а se транспорта пeste маре; кȣмŭ арŭ fi fostŭ ачеаsта посiбiлŭ nainte atîtea miĭ de anĭ? Апоĭ дакъ Американiĭ арŭ fi венitŭ аколо din континентȣлŭ векiŭ, кȣмŭ s'а тъiатŭ пе ȣрмъ între amîndoъ континентеле комȣнiкацiȣнеа întр'атîтŭ, în кîтŭ miĭ de anĭ, чеĭ din континентȣ векiŭ nічĭ н'аŭ штiȣтŭ къ esiстъ о Америка шi nічĭ о ȣрмъ д'ачеаstъ esiстiнцъ нȣ se гъсеште nічĭ ла iсторiграфiĭ чеĭ маĭ антiчĭ, пînъ кîндŭ а венit ȣн Колȣмб шi а деsкоперiто din нȣоŭ?

Sъ esaminъмŭ акȣмŭ опiнiȣнеа ȣнiстiлорŭ шi аргȣментеле лорŭ.

Ȣнiстiĭ, адекъ ачеea каре претiндŭ къ тоате diферiтеле расе аŭ еşitŭ д'о sinгȣръ расъ, înтемеескŭ опiнiȣнеа лорŭ пе аргȣментеле ȣрмътоаре. Фiзiолоцiеа, zікŭ еĭ, не învацъ къ fiекаре fiiнцъ însȣфлецiтъ требȣе sъ наскъ de fiiнце асемънътоаре; адекъ din пърiнцĭ; фъръ пърiнцĭ, нȣ sînt копiĭ. Тоате ценерацiȣнiле fiiнцелорŭ анiмале, sîнтŭ легате ȣнеле кȣ алтеле паркъ кȣ ȣнŭ ланцŭ неiнтерȣптŭ. Ачеаста ведемŭ акȣмŭ ка о леце ценералъ în тотŭ регнȣлŭ анiмалŭ шi вецеталŭ; кȣ тоате ачестеа, кîндŭ не ȣiмŭ în черчетареа ноастръ деспре iсторiеа пъмîнтȣлȣĭ шi а омȣлȣĭ, пînъ ла înчепȣтȣлŭ тiмпȣрiлорŭ, о sъ дъмŭ пeste о проблемъ фiлозофiкъ de каре нȣ пȣтемŭ еşi аша лесне. Адекъ пе д'о парте не аратъ аргȣменте sigȣре гъсiте de кътре цеолоцĭ, къ ценȣлŭ ȣманŭ нȣ е етернŭ пъ пъмîнтŭ шi къ ера ȣнŭ тiмпŭ în каре н'а esiстатŭ înкъ nічĭ ȣнŭ омŭ пе sȣпрафаца пъмîнтȣлȣĭ; прин ȣрмаре дарŭ требȣе негрешiтŭ sъ fie fost ȣн тiмп în каре аŭ еşit чел д'întîiŭ ом пе пъмîнтŭ. Дарŭ ачестŭ омŭ д'întîiŭ кȣмŭ s'а нъsкȣтŭ, пе кîндŭ штiмŭ къ ȣнŭ омŭ нȣ наşте фъръ пърiнцĭ? Еатъ проблема! Пе д'о парте цеолоцiеа не sileште sъ zічемŭ къ а fostŭ ȣнŭ омŭ д'întîiŭ, шi пе д'алтъ парте фiзiолоцiа не zіче къ нȣ se поате къ ȣнŭ омŭ sъ наскъ фъръ пърiнцĭ.

Iсторiеа Sакръ (бiблiеа) есте аiчĭ партiзанъ цеолоцiеĭ, къчĭ шi еа ворбеште д'ȣнŭ омŭ прiмiтiвŭ, д'ȣнŭ Адамŭ, каре а нъsкȣтŭ фъръ пърiнцĭ în контра лецiлорŭ фiзiолоцiеĭ ордiнаре, чi прин омнiпȣтiнца дiвинъ. Еа zіче къ наштереа ачестȣĭ омŭ прiмiтiвŭ, ера ȣнŭ актŭ sȣпернатȣралŭ, мiракȣлосŭ, о креацiȣне întокмаĭ ка креацiȣнеа лȣмеĭ din нiмiкŭ.

Аша дарŭ, контiнȣе ȣнiстiĭ, дакъ цеолоцiеа шi традiцiȣнiле iсторiче антiче не sileскŭ а адопта ачеаstъ фантъ мiракȣлоаsъ къ ȣнŭ омŭ а нъsкȣтŭ фъръ пърiнцĭ, челŭ пȣцiнŭ требȣе sъ мърцiнiмŭ ачестŭ мiракȣлŭ în марцiнiле sале челе маĭ стрiмте. Прин ȣрмаре, дакъ пȣтемŭ sъ не еsплiкъмŭ esiстiнца тȣтȣрорŭ оаменiлорŭ д'акȣмŭ прин продȣкцiȣнеа мiракȣлоаsъ а ȣнеĭ перекĭ de оаменĭ прiмiтiвĭ, de че sъ zічемŭ къ натȣра а репетатŭ în маĭ мȣлте рîндȣрĭ ачестŭ актŭ мiракȣлосŭ шi неdепречепȣтŭ? Дакъ пȣтемŭ sъ еsплiкŭ о фантъ прiнтр'о каȣзъ естраордiнаръ, de че se алергŭ ла маĭ мȣлте асеменеа каȣзе? Апоĭ тоате аргȣментеле каре s'опȣне iдеĭ ȣнеĭ sinгȣре орiцiне de оаменĭ, sîнтŭ контестабiле; къчĭ de шi нȣ ведемŭ întр'адевърŭ акȣмŭ къ ȣнŭ арапŭ sъ devie ȣнŭ омŭ албŭ saŭ în контра, аста провiне fiindŭ-къ обсервацiȣнiле ноастре îмбръцiшеzъ нȣмаĭ пȣцiне секȣле дарŭ нȣ мȣлте miĭ de anĭ ка de ла înчепȣтȣлŭ iсторiеĭ омȣлȣĭ. În ачестŭ тiмпŭ делȣнгатŭ, негрешiтŭ къ s'а пȣтȣтŭ ȣрма нiште модiфiкацiȣнĭ în diферiте расе, каре нȣ s'аŭ пȣтȣтŭ ȣрма нȣмаĭ în кîте-ва секȣле.

Акȣмŭ венiмŭ ла аргȣментȣлŭ антi-ȣнiстiлорŭ каре zіче: дакъ тоцĭ оаменiĭ пъ пъмîнтŭ арŭ fi еşitŭ ла ȣнŭ локŭ шi д'о sinгȣръ переке, кȣмŭ аŭ трекȣтŭ nainte атîцĭ miĭ de anĭ попȣлацiȣнĭ întреџĭ пeste Очеанȣлŭ Атлантiкŭ din континентȣлŭ векiŭ (Asia) ла челŭ нȣоŭ (Америка)? О арȣнкътȣръ de окĭ пeste харта цеографiкъ ва аръта къ шi ачеаsта ера посiбiлŭ; къчĭ în норд-оstȣл Asieĭ se афлъ ȣн лок нȣмiтŭ

stpîmtoapea лві *Behring*. Аколо amîndoв konti-nenteле sîntĕ апропiate atîtĕ de мвлтĕ вnв d'алтв în kîtĕ нopd-ostвлĕ Asieĭ шi нopd-bestвл Аме-рiчеĭ se афлъ despъpцitĕ нвmaĭ npintp'o stpim-toapе de mape d'o лъцime de пвцine ope (чеа-свpĭ). Апоĭ fiindĕ-къ toate tpadiцiвniле пре-bezĕ къ леагънвлĕ цеnвлвĭ вmanĕ epa чеntpвлĕ Asieĭ, шi къ чеĭ d'întiiĕ emirpaцĭ meрцеаĕ кътpe ostĕ вnde s'a fondatĕ шi imnepiiле челе maĭ векĭ; de ачееа пpea біne пвtemĕ съ не imaцinъmĕ къ o pamвpъ emirpatoape a mepsĕ кътpe nopd-ost, аколо лesne a tpekвtĕ кeap npin лъвntpв stpimtoapeĭ лвĭ *Behring* шi a benitĕ ла nopd-bestвл Амерiчеĭ d'вnde s'a ръsпîndîtĕ neste totĕ ачеstĕ kontinentĕ. Ба înkъ e nosiбiлĕ къ ачеаstъ stpimtoape n'a esistatĕ atвnчĭ, чi къ a-чеаstъ pвntвpъ de mape s'a întîmплatĕ maĭ пе вpmъ ка шi stpimtoapea de Џiбpaлтapĕ.

Вnĕ apгвmentĕ foapte пpoбътopĕ пentpв a-чеаstъ idee, este къ s'a гъsitĕ o mape asemъnape în panoptвлĕ fisikĕ, a oбiчеiвpiлopĕ шi a tpadi-цiвniлopĕ пonвлape întpe Iапonezi шi алцĭ ло-квitopĭ dвпe ла цъpmвpiле opientaле але Asieĭ шi întpe Indienii dвпe ла цъpmвpiле окчidentaле але Амерiчiĭ преквm ла Хiлi шi Перв. Ачеstea fak пpoбaбiлĕ къ ачешtĭ difepiцĭ пonвлĭ аĕ eшitĕ d'o opiцinъ комвnъ; апоĭ fiindĕ-къ nв e nosiбiл къ ачешtĭ пonвлĭ сълбatiчĭ аĕ tpekвtĕ очеапвлĕ челĕ mape d'o лъpцime de mii de miле цео-гpafiче. de ачееа nв не pъmîne алtъ idee de kîtĕ a не imaцina къ аĕ лвatĕ dpвmвлĕ deskpisĕ maĭ свsĕ npin stpimtoapea лвĭ *Behring*.

Toate ачеste apгвmente bopбeskĕ în fabo-pвлĕ вnistiлopĕ. Însъ oamenii de шtiinцe nв s'аĕ xotъpîtĕ întp'вnĕ modĕ nozitibĕ пentpв вna din ачеste ideĭ; аша dapĕ квestiвnea despre opiцina paseлopĕ este înkъ, преквmĕ amĕ zisĕ maĭ свsĕ, în stape de stвdiĕ шi de пpoблeme пe kîndĕ omвлĕ de kpedinцъ біблiкъ, pezemîndв-se în ачеаstъ квestiвne пe tpadвцiвniле sakpe, ba fi totĕ-d'авна de naptida вnistiлopĕ. Bedeцĭ къ шi în ачеаstъ квestiвne вnistiĭ se pezimъ пe o kpedinцъ mape пonвлapъ.

Комвnikaцiвnĭ sчientifiче miчĭ.

Konsepbapea пешtiлopĕ în лakвpĭ înгieцate.

Комвnikъmĕ aiчĭ o oбsepbaцiвne a D-лвĭ Zim-mepman, kape поate ba fi de folosĕ шi ла noĭ aквm în ачеаstъ iapnъ pirвpoasъ вnde maĭ toate лakвpiлĕ шi бълцiле sîntĕ înгieцate. D. Zimmepman ziче: în iapna 853—54 amĕ fъквtĕ o гаpъ în гieaцъ ла ла-квлĕ meĕ, dвпe че гiaцa s'a fъквtĕ гpoasъ. Kîndĕ лаквлĕ s'a desгeцatĕ, amĕ гъsitĕ къ нвmaĭ пешtiĭ чеĭ mapĭ аĕ тpъitĕ пe kîndĕ toцĭ чеĭ miчĭ аĕ mвpitĕ. Dapĕ în iapna 854—55 amĕ fъквtĕ 3 гъpĭ în лакĕ шi amĕ îngpiжitĕ къ în toate zileле, zioa ла opa 12 съ se depъpteazъ гiaцa d'ачеste гъpĭ. Апоĭ ла opa 3 amĕ pвntĕ din noĕ гiaцa че s'a fopmatĕ аколо din noĕ, amĕ пвsĕ вnĕ бastonĕ în апъ шi amĕ ameste-kato бine. Dвпe че лаквлĕ s'a desгeцatĕ, n'amĕ гъsitĕ niчĭ вnĕ пеште moptĕ. Аша dapĕ amĕ ажвnsĕ ла konbikцiвnea къ, kîndĕ пешtiĭ mopĕ iapna în ла-квpĭ înгieцate, asta nв e de fpiгĕ, квmĕ îшĭ înki-пвeskĕ вniĭ, чi de лiпsipea аервлвĭ кpatв, къчĭ înbe-лiшвлĕ de гiaцъ ал апеĭ împedekъ intpapea аервлвĭ проаsпътĕ, шi пешtiĭ sîntĕ siлiцĭ a ръsвfла toatъ iapna аерĕ stpikatĕ, konpinsĕ свб гiaцъ. Întokmaĭ квmĕ mopĕ мвлцĭ oamenĭ kîndĕ pъmînĕ înkiшĭ мвлtĕ timпĕ întp'o kasъ вnde nв intpъ аерĕ проаsпътĕ, аша mopĕ пешtiĭ kîndĕ sîntĕ înkiшĭ мвлtĕ timпĕ свб гieaцъ.

Miшkapea oamenilopĕ în timпв d'aквmĕ.

O Statistikъ a dpвmвpiлopĕ de fepĕ din Џep-mаniea apatъ pezвлtateле вpmътoape despre miшka-pea oamenilopĕ npintp'ачеstĕ miziокĕ mape de tpan-sпоptĕ.

Din anвлĕ 1840 пînъ ла anвлĕ 1854, аĕ вm-блatĕ în Џepmania npin dpвmвpiле de fepĕ, 400 mi-лioaпe de oamenĭ. Întpe ачеаste мвлцimĭ imenze, s'a întîmплatĕ къ 104 de oamenĭ saĕ pъnitĕ шi 31 аĕ mвpitĕ de akчidente nenopoчite; npin вpmape aбia întpe 14 miлioane боiaцiopĭ, se întîmпл o nenopo-чipe de moapte ла вnĕ om. În Anглiea вnde miшka-pea oamenilopĕ epa înkъ de doъ opĭ maĭ mape шi iкцeaлa вmблetвлвĭ de 4 opĭ maĭ iзte de kîtĕ în Џepmаniea, аколо шi akчidenteле se întîmплъ maĭ desĕ; къчĭ аколо se întîmплъ вnĕ akчidentĕ de mopte пentpв doъ miлioane de боiaцiopĭ. Dapĕ шi asta nв e nimikĕ лîngъ fолвpimĭ de akчidente kape se întîm-плъ în toate zileле în tpъsвpiле кв kai.

În Џepmaniea esistъ 1664 локomotiбe шi 3840 бaгonе kape, dakъ ле ap înшipa toate вna neste алta, apĕ оквпа sпaцiвлĕ de 30 miле (15 пoшte). Toate ачеste локomotiбe stpъбatĕ пe fie-kape anĕ вn sпaцiвлĕ de 4 $\frac{1}{2}$ miлioane miле (adekъ ка de ла пъmîntĕ пînъ ла плaneta Mercuriĕ), dapĕ toate ло-komotiбeле шi бaгoneле împpeвnъ, stpъбatĕ пe anĕ вnĕ sпaцiĕ de 166 miлioane miле цеогpafiче adikъ вnĕ sпaцiĕ de 8 opĭ maĭ mape de kîtĕ ачеlа de ла Soape ла пъmîntĕ, saĕ de 3200 opĭ maĭ mape de kîtĕ ачеlа de ла Лвпъ пînъ ла пъmîntĕ!

Tinъpitĕ în Tinoгpafiea Колецiвлвĭ Sf. Saba.